

Mikołaj SOKOLSKI

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0002-4538-5149

Zofia JANKIEWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Motywacje do uczestnictwa w wyborach parlamentarnych w 2023 roku na przykładzie uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni

Streszczenie: Polskie wybory parlamentarne w 2023 są traktowane i przedstawiane jako najważniejsze od ponad 30 lat. Jednocześnie w przekazie publicznym często podkreśla się rolę młodych w procesie wyboru nowego kierunku rozwoju dla Polski. Współczesne warunki politycznie, które charakteryzują się wysoce emocjonalną debatą polityczną, wpływają na podejmowane przez najmłodszych wyborców decyzje wyborcze. Badanie podejmuje problematykę adolescentów i ich wiedzy okołopolitycznej, zainteresowania polityką i potencjalnego uczestnictwa w wyborach w 2023 roku. Grupę badawczą stanowią uczniowie w wieku od 17 do 19 r.ż. z Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Romana Abrahama we Wrześni ($n = 213$). Okazuje się, że badana grupa ma charakter niezwykle niejednorodny, z jednej strony, są to osoby o wysokim poziomie wiedzy, które interesują się polityką, z drugiej jednak, należą do tej grupy osoby, które charakteryzują się brakiem wiedzy politycznej. Mimo tak wyraźnych różnic większość badanych deklaruje swoje czynne uczestnictwo w wyborach w październiku 2023 r.

Słowa kluczowe: ludzie młodzi, motywacja, wybory, adolescencja, alienacja społeczna, obywatelstwo pasywne

---

Wstęp

Każde wybory, które mamy okazję obserwować od ostatnich 30 lat wiążą się z pewną prawidłowością. Jest nią niska aktywność wyborcza najmłodszej grupy głosujących. Wyniki wielu wcześniej prowadzonych badań potwierdzają, że jest to grupa, która w znaczący sposób wykazuje się biernością wobec spraw polityczno-społecznych. Oczy-

wiecie, w tym aspekcie może wystąpić pewna dysproporcja związana z działalnością młodych aktywistów, którzy w sposób otwarty i często bezpardonowy podejmują się działań w tym obszarze. Niemniej, ogólna ocena ludzi młodych, w perspektywie badaczy nauk społecznych, nie jest dobra (Atroszko, 2014, s. 101; Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015, s. 18, 21–22; Siwko, 2013, s. 41–45).

Paweł Śpiewak w swoich rozważaniach, podejmując problematykę zachowań współczesnej młodzieży, w kontekście aktywności obywatelskiej, przedstawia tę grupę w następujący sposób: „Trzymają się z dala od polityki: mniej niż przeciętni obywatele czytają, rzadziej oglądają programy informacyjne. Nie bardzo wiedzą, kto jest kim w polityce – i chyba wiedza ta nie jest im do życia potrzebna. Nie angażują się w życie obywatelskie”. Niniejszy cytat pochodzi z jego tekstu opublikowanego w „Tygodniku Powszechnym” pt. *Państwo bez obywateli* z 2001 roku (Śpiewak, 2001, Turska-Kawa, 2012, s. 11). Mimo iż jego ocena pochodzi sprzed ponad 20 lat jest nadal aktualna, co, jak wskazaliśmy, potwierdzają badania (Marzęcki, 2020; Turska-Kawa, 2012, 2016; Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015; Atroszko, 2014; Siwko, 2013). Mimo to, wydaje się, że jest światło nadziei by wnieść na wyższy poziom partycypacji politycznej wśród osób młodych. Na podstawie wyników prezydenckich z 2020 roku wnioskować można, że mobilizacja wśród najmłodszej grupy wyborców jest możliwa (Dąbrowska-Prokopowska, Nowacki, 2020, s. 70–71; Marzęcki, 2020).

Celem prowadzonych tu badań jest próba ponownej weryfikacji tezy Pawła Śpiewaka. Wewnętrzną motywacją badaczy jest chęć obrony najmłodszych wyborców. Stawiamy hipotezę, że młodzież może być czynnym uczestnikiem życia społeczno-politycznego. Chcemy również zaproponować nową perspektywę badawczą na grupę ludzi młodych. Stwierdziliśmy, że bezcelowa jest konsolidacja młodych wyborców jako grupy 18–25 lat, ponieważ różnice występujące w ramach tej grupy w ujęciu społecznym, politycznym, materialnym czy psychicznym są zbyt rozległe (Turska-Kawa, 2012, s. 11). Różnice rozwojowe w ujęciu psychicznym, wraz z rolą społeczną są na tyle istotne, że nie można w żaden sposób pogodzić interesów, jak i motywacji by uczestniczyć w wyborach w najczęściej prezentowanym przedziale wiekowym, dlatego podjęliśmy decyzję o zawężeniu grupy i przebadaniu osób, które w 2023 roku będą miały okazję pierwszy raz czynnie wziąć udział w wyborach, mając od 18 do 20 lat. W trakcie prowadzenia badań respondenci byli w wieku od 17 do 19 lat.

Konstrukcja badania

Przedmiotem zainteresowania autorów niniejszego artykułu są potencjalne zachowania wyborcze osób w wieku 17–19 lat, które pierwszy raz będą uczestniczyć w wyborach parlamentarnych w 2023 roku. Są to osoby uczące się w ramach jednej szkoły ponadpodstawowej, tj. Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni. Dzięki uprzejmości szkoły udało nam się objąć badaniem osoby niepełnoletnie, które 15 października (w dniu wyborów parlamentarnych), będą posiadały czynne prawo wyborcze. W badaniu odniesiono się do czterech obszarów, które w późniejszych częściach artykułu zostaną poddane szczegółowej analizie. Pierwszym była sama chęć uczestniczenia w procesie wyborczym oraz motywacja, którą kierują się młodzi respondenci. Druga odnosiła się do ich percepcji polityki, stopnia zainteresowania oraz poziomu wiedzy z zakresu polityki lokalnej i ogólnokrajowej. Trzecim obszarem była subiektywna ocena aktualnej polityki. Czwartym natomiast jest pytanie o pozyskiwanie wiedzy okołopolitycznej. Ostatni obszar miał na celu stwierdzenie z jakich mediów, czy też innych źródeł pozyskiwania informacji na tematy polityczne korzystają osoby młode oraz jakie traktują za najistotniejsze.

Opisane wyżej obszary świadczą o naszej potrzebie postawienia trafnej diagnozy jakoby najmłodsza grupa wyborców jest gotowa do podjęcia aktywności wyborczej oraz w odpowiedzi na pytanie – w jaki sposób niniejsza grupa rozumie i odbiera politykę jako serię zjawisk społecznych, w których mogą uczestniczyć lub je obserwować? Nie interesuje nas sam aspekt afiliacyjny, czyli ten związany z preferencjami wyborczymi, tylko poziom wiedzy i gotowości do korzystania z czynnego prawa wyborczego przez osoby młode (Turska-Kawa, 2012, s. 11–12).

Na etapie operacjonalizacji badania postawiliśmy następujące, wstępne hipotezy badawcze odnoszące się do badanej grupy:

Hipoteza 1. – Najmłodsza grupa wyborców nie posiada ugruntowanej wiedzy społeczno-politycznej. Myli pojęcia, nie zna kontekstów historycznych związanych z polską polityką oraz nie potrafi wymienić najważniejszych osób w państwie i jednostek samorządu terytorialnego.

Hipoteza 2. – Grupa osób w wieku od 17 do 19 r.ż. nie podejmuje kroków do zapoznania się ze sprawami z tzw. bieżącą polityką. Wykazuje zainteresowanie szczątkowe w ramach zagadnień, które ją interesują.

Hipoteza 3. – Osoby biorące pierwszy raz udział w wyborach, czyli adolescenty, posiadają bardzo mocne przekonanie o tym, że nie należy ich

zachęcać do zainteresowania się polityką, ponieważ traktują zabieg tego typu jako przymus.

Hipoteza 4. – Najmłodsza grupa wyborców, mimo braku ugruntowanej wiedzy politycznej deklaruje wysoki poziom uczestnictwa w wyborach.

Hipoteza 5. – Jeżeli już najmłodsza grupa wyborców decyduje się na pozyskiwanie informacji z zakresu społeczno-politycznego korzysta z mediów społecznościowych, odrzucając całkowicie przekaz pochodzący z mediów tradycyjnych.

Narzędziem badawczym zastosowanym w zaprezentowanym tu badaniu był kwestionariusz ankiety o charakterze anonimowym, składający się z części wstępnej zawierającej informację o badaniu, identyfikację podmiotu (płeć i wiek) realizującego badanie i metryczkę pozwalającą zidentyfikować respondenta oraz części właściwej zawierającej 15 pytań, podzielonych na pytania podstawowe obejmujące identyfikację poziomu wiedzy społeczno-politycznej respondenta i zasadnicze podejmujące problematykę motywacji do uczestnictwa w wyborach, aktywność wyborczą jego najbliższego środowiska (rodziny i znajomych) oraz źródła czerpania wiedzy na tematy związane z polityką. Szerzej podejmowaną problematykę przedstawiliśmy wyżej (Bäcker, 2016, s. 79).

Badanie zostało przeprowadzone w jednej szkole ponadpodstawowej, czyli w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni od września 2022 do stycznia 2023. W badaniu wzięło udział 213 uczniów ($n = 213$). Kobiety stanowiły 72% respondentów, natomiast mężczyźni 28% (tabela 1).

Tabela 1

Grupa badawcza

<i>n</i>	213
Kobiety	154 (72%)
Mężczyźni	59 (28%)

Opis: liczba uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących biorących udział w badaniu (opracowanie własne).

Wyborcy w okresie adolescencji w ujęciu politycznym

Współczesna debata polityczna obejmująca aspekt wyborów narracyjnie jest skoncentrowana na tym, że wybory 2023 roku stają się jednymi

z najważniejszych w historii Polski po 1989 roku. Jest to wynik aktualnej sytuacji społeczno-politycznej, która wiąże się z wysokim stopniem społecznej polaryzacji i ruchów politycznych związanych z budowaniem szerokiego frontu partii opozycyjnych, a także debaty na temat słuszności jednej, czy też wielu list wyborczych, występowania zjawiska „trzeciej siły” (koalicja Polska 2050 i Polskiego Stronnictwa Ludowego) oraz potencjalnej trzeciej kadencji z rządu koalicji rządzącej (Prawo i Sprawiedliwość, Suwerenna Polska i Republikanie) (Szacki, 2023). Narracje polityczne są wypełnione przekazem emocjonalnym i dychotomicznym (skrajnie pozytywnym lub skrajnie negatywnym), który staje się problematyczny w przyswojeniu przez badaną grupę (Śledzińska, 2012, s. 113–122). Niniejsza trudność jest wynikiem specyfiki rozwojowej ludzi młodych.

Osoby w wieku zbliżonym do osiemnastego roku życia, czyli momentu uzyskania czynnego prawa wyborczego, w literaturze pedagogicznej traktowane są jako osoby dojrzewające (tzw. okres adolescencji), który jest związany z odkrywaniem i budowaniem relacji rówieśniczych (Obuchowska, 2002, s. 163–165). Proces ten można podzielić na różne obszary: intelektualny, seksualny, społeczny i emocjonalny. Dla potrzeb niniejszego badania w ramach analizy skupimy się na wskazanym ujęciu społecznym, które wiąże się z budowaniem poczucia przynależności do konkretnej grupy (najczęściej rówieśniczej) i relacji partnerskich (w tym seksualnych). Adolescencja w ujęciu społecznym wśród grupy badanej wiąże się ze znaczącym rozchwianiem emocjonalnym, które skutkuje podejmowaniem decyzji niestałych, nieprzemyślanych i jednocześnie agresywnie eksponowanych (Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015, s. 21).

Wskazana grupa jest przez to niezwykle ciekawym obiektem badań, ponieważ możliwość zmiany poglądów i tożsamości może być realizowana w relatywnie krótkim czasie. Jednocześnie udział osób młodych w wyborach traktuje się jako priorytet, ponieważ ich głos ma stanowić potwierdzenie słuszności obranej drogi (rozumianej politycznie) na kolejne lata. W tym ujęciu widać pewne przeszacowanie lub brak wiedzy naukowców z dziedziny nauki o polityce i administracji, ponieważ w porównaniu z badaniami psychologicznymi wskazany postulat nie ma wyraźnego ugruntowania (Paszek, Wojtkowiak, 2020, s. 66–67).

W kontekście badań pedagogicznych, psychologicznych i socjologicznych, można postawić tezę, że zrealizowane badania mają charakter ograniczonej czasowo przydatności. Niemniej, naszym celem jest przedstawienie sytuacji aktualnej, która umożliwi przedstawienie

prognoz związanych z zachowaniami wyborczymi wskazanej grupy (uczestnictwo lub brak uczestnictwa w wyborach) oraz wskazaniem poziomu wiedzy współczesnego wyborcy w okresie adolescencji z miasta Września. Wskazana perspektywa badawcza, jak i samo badanie dotyczące adolescentów są próbą zaprezentowania pierwszego etapu procesu opracowywania przez nas odpowiedniej metodologii badań interdyscyplinarnych nad adolescentami jako uczestnikami procesów politycznych.

Wiedza i zainteresowanie sprawami politycznymi najmłodszej grupy wyborców

Badanie w zakresie poziomu wiedzy i zainteresowania sprawami politycznymi najmłodszej grupy wyborców obejmowało dziewięć pytań z czego sześć stanowiły pytania zamknięte, a trzy otwarte, umożliwiające respondentom swobodną wypowiedź. Pytania zamknięte obejmowały wiedzę z zakresu polityki na poziomie samorządowym i ogólnopolskim.

Pytania wyekstrapolowano na podstawie obowiązującego programu zajęć z przedmiotu wiedza o społeczeństwie. W procesie wyboru pytań uczestniczyła również nauczycielka niniejszego przedmiotu prowadząca zajęcia dla badanej grupy. Udział nauczyciela w procesie tworzenia narzędzia badawczego był motywowany próbą zachowania odpowiedniego poziomu trudności dopasowanego do przedmiotu oraz grupy badawczej.

Pytania sformułowano następująco:

1. Ilu posłów zasiada w Sejmie? (odpowiedź prawidłowa – C)
2. Kto jest Marszałkiem Sejmu? (odpowiedź prawidłowa – C)
3. Kto dzierży urząd burmistrza Miasta i Gminy Września? (odpowiedź prawidłowa – B)
4. Co ile lat odbywają się wybory prezydenckie? (odpowiedź prawidłowa – A)
5. Jakie partie polityczne są reprezentowane w Sejmie? (odpowiedź prawidłowa – B)
6. W którym roku Polska stała się państwem członkowskim Unii Europejskiej? (odpowiedź prawidłowa – C)

Pytanie trzecie było pytaniem opcjonalnym do odpowiedzi w przypadku osób pochodzących spoza Miasta i Gminy Września. Odpowiedzi były uszeregowane w porządku od A do C, bez możliwości zaznaczenia odpowiedzi „nie wiem”, ponieważ w informacji o badaniu zawarta była

instrukcja, która dawała możliwość opuszczenia odpowiedzi na pytanie, co na etapie analizy było traktowane jako odpowiedź „nie wiem”. Respondenci mieli problem z odpowiedziem na każde ze wskazanych pytań. Wśród kobiet wyniki są pozytywne, ponieważ w ujęciu liczbowym najwięcej respondentek odpowiedziało prawidłowo na zadane pytania. Niepokojący jest jednak stosunek odpowiedzi nieprawidłowych (tabela 2).

Tabela 2

Odpowiedzi na pytania podstawowe (zamknięte) – kobiety

Pytanie	Odpowiedź A	Odpowiedź B	Odpowiedź C
1.	46	24	84
2.	61	27	66
3.	13	88	53
4.	72	53	29
5.	58	64	32
6.	6	47	101

Opis: liczbowe ujęcie odpowiedzi udzielonych przez respondentki na pytania podstawowe (opracowanie własne).

Analizując odpowiedzi respondentek na każde z zadanych sześciu pytań na 924 wszystkich zaznaczonych odpowiedzi prawidłowych padło 475, natomiast nieprawidłowych 449. W ujęciu procentowym tylko 51,5% odpowiedzi było prawidłowych. W ujęciu przekrojowym wiedza respondentek jest na poziomie niezadowalającym, co potwierdza tezę stawianą przez Pawła Śpiewaka, tzn. o braku wiedzy politycznej młodzieży (Turska-Kawa, 2012). Niewiele lepiej wygląda to w przypadku respondentów (tabela 3).

Tabela 3

Odpowiedzi na pytania podstawowe (zamknięte) – mężczyźni

Pytanie	Odpowiedź A	Odpowiedź B	Odpowiedź C
1.	16	7	36
2.	23	9	27
3.	7	31	21
4.	36	20	3
5.	13	41	5
6.	4	12	43

Opis: liczbowe ujęcie odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytania podstawowe (opracowanie własne).

Na 354 wszystkich udzielonych przez respondentów odpowiedzi 140 było nieprawidłowych, natomiast 214 były prawidłowe. Co w ujęciu procentowym daje 60,5% odpowiedzi prawidłowych wobec 39,5% odpowiedzi nieprawidłowych. Taki wynik potwierdza wnioski przedstawione przez Political Cognition Lab Polskiej Akademii Nauk (PAN) (Political Cognition Lab, 2019, s. 2). W przeprowadzonych przez to laboratorium w 2019 roku badaniach o podobnej tematyce młodzi mężczyźni, czy też mężczyźni dojrzewający cechują się wyższym poziomem zainteresowania, zaangażowania i wiedzy okołopolitycznej.

Trzema pytaniami otwartymi związanymi z zainteresowaniem kwestiami politycznymi były:

1. Jaki element polityki interesuje Cię najbardziej?
2. Jak Twoim zdaniem można zachęcić rówieśników do zainteresowania się kwestiami politycznymi?
3. Z jakich źródeł uzyskujesz wiedzę okołopolityczną?

Niniejsze pytania sprawiły dużą trudność respondentom, jak i badaczom na etapie analizy. Były pomijane przez respondentów lub udzielane odpowiedzi miały charakter niepełny lub nieadekwatny (czasem wulgarny). Na grupę 213 respondentów odpowiedzi na wskazane pytanie udzieliło 79 kobiet i 40 mężczyzn, czyli 119 osób. Same odpowiedzi były zróżnicowane. Na pierwsze pytanie najczęściej padały odpowiedzi związane z równouprawnieniem kobiet, aborcją, prawami mniejszości seksualnych, wolnością gospodarczą, wojskowością i geopolityką. Wśród kobiet najbardziej popularnymi odpowiedziami były te związane z równouprawnieniem kobiet (56 razy), prawami mniejszości seksualnych (21 razy) i aborcją (9 razy). Często, odpowiedzi występowały razem. Mężczyźni skupiali się w odpowiedziach na sprawach związanych wolnością gospodarczą (25 razy), wojskowością (11 razy) i geopolityką (3 razy). Wskazane pytanie miało dodatkową wartość badawczą, ponieważ obejmowało ono poziom znajomości i wiedzy w zakresie pojęć społeczno-politycznych. Respondenci popełniali różnego rodzaju błędy w zakresie nazewnictwa urzędów publicznych oraz organizacji międzynarodowych, np. przypisywali rolę prezydenta lub premiera Jarosławowi Kaczyńskiemu (prezes partii Prawo i Sprawiedliwość), mylili Unię Europejską (UE) z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz odnosząc się do działań fundacji „Ogólnopolski Strajk Kobiet” nie potrafili właściwie wskazać roku początku ruchu.

Drugie pytanie miało charakter diagnostyczny w zakresie percepcji najmłodszej grupy wyborców na środowisko rówieśnicze i jego poziom zainteresowania kwestiami politycznymi. Odpowiedzi na te pytania miały charakter dychotomiczny. Znaczna część respondentów ($n = 57 - 35$ kobiet i 22 mężczyzn) odpowiadając na niniejsze pytanie stwierdziła, że nie widzi potrzeby, by zachęcać osoby młode do zainteresowania się kwestiami politycznymi, ponieważ nie jest to wymagane do egzystowania w środowisku społeczno-politycznym. Respondenci stwierdzili, że zainteresowanie polityką powinno przyjść naturalnie, wraz z pojawieniem się potrzeby. Reszta respondentów ($n = 62 - 44$ kobiety i 18 mężczyzn) przedstawiała propozycje rozwiązań. Wśród najczęściej występujących pojawiły się następujące twierdzenia: „wzmoczone działania w mediach społecznościowych”, „obniżenie wieku wyborczego”, „kampanie uświadamiające młodzież o potrzebie zaangażowania się w działalność polityczną”, „organizowanie debat dla młodzieży o sprawach bieżących” i „zmiana języka polityki”. Każde z tych rozwiązań zostało przedstawione w inny sposób, dlatego zdecydowaliśmy się na parafrazę, niniejszych odpowiedzi. Respondenci należący do najmłodszej grupy wyborców są grupą nierównomiernie podzieloną. Reprezentują oni niejednoznaczne poglądy na rzeczywistość społeczno-polityczną, przy jednocześnie niskim poziomie wiedzy z tego zakresu. Mimo to, część przedstawianych przez niniejszą grupę propozycji, zwłaszcza w ujęciu form zachęcania młodzieży do zainteresowania się kwestiami politycznymi wykorzystujące różne platformy internetowe o ułatwionej interakcji między twórcą a odbiorcą treści, np. Discord, wydają się być interesujące.

Trzecie pytanie może być z punktu widzenia prowadzenia współczesnej kampanii wyborczej niezwykle interesujące, ponieważ odnosiło się ono do kwestii związanych z pozyskiwaniem wiedzy na tematy polityczne. Respondenci wskazywali najróżniejsze źródła informacji, z których najczęściej pojawiającymi się były platformy mediów społecznościowych tj. TikTok (60 razy), Twitter (dziś platforma X) (26 razy), Instagram (13 razy) i Facebook (4 razy). Niniejsze odpowiedzi wskazują, że TikTok staje się platformą wiodącą, nie tylko w zapewnianiu rozrywki, ale też w dostarczaniu wiedzy politycznej. Wszelka działalność związana z informowaniem najmłodszej grupy wyborców realizowana jest na poziomie korzystania z platformy TikTok. Co ciekawe, osoby posiadające najbardziej zaawansowaną wiedzę polityczną (osoby, które nie popełniły żadnego błędu w pytaniach

podstawowych z wiedzy), korzystają dodatkowo z platformy Twitter (X), co pozwala postawić tezę, że spośród respondentów bardziej zainteresowanymi kwestiami społeczno-politycznymi są użytkownicy niniejszej platformy.

Wyniki przeprowadzonych przez nas badań wskazują, że najmłodsza grupa wyborców, czyli osoby w wieku 17/18/19 lat, jest wyraźnie podzielona. Z jednej strony są w niej osoby wysoce zainteresowane sprawami polityczno-społecznymi, co wykazują poziomem wiedzy. Drugą stronę reprezentują osoby wykazujące niski poziom zainteresowania kwestiami politycznymi wyrażony szczątkową wiedzą, prezentując tym samym obywatelstwo pasywne (Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015, s. 17). Należy również stwierdzić, że grupa niezainteresowana i nieposiadająca wiedzy stanowi większość spośród respondentów. Ważnym wnioskiem pochodzącym z badania jest fakt, że najmłodsza grupa wyborców, obejmująca uczniów Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni, nie korzysta z mediów tradycyjnych (gazeta, radio, telewizja) jako źródeł wiedzy na tematy społeczno-polityczne.

Potencjalny udział najmłodszej grupy wyborców w wyborach parlamentarnych w 2023 roku

W ramach prowadzonych badań postawiliśmy przed respondentami pytania obejmujące różne kwestie związane *stricte* z uczestnictwem w wyborach parlamentarnych w 2023 roku. Były to cztery pytania o następującym brzmieniu:

1. Czy pójdziesz w 2023 roku oddać głos w wyborach?
2. Czy Twój rodzice regularnie głosują w wyborach?
3. Czy poglądy Twoich rodziców mogły wpłynąć na oddany przez Ciebie głos w wyborach?
4. Czy Twój znajomi wezmą udział w najbliższych wyborach?

Zwracając uwagę na odpowiedzi uczestników na wcześniejszych etapach ankiety odpowiedzi na niniejsze pytania wydają się być zaskakujące. Pierwsze pytanie miało charakter prognostyczny względem potencjalnej liczby osób uprawnionych do głosowania, które wezmą udział w najbliższych wyborach. Na 213 respondentów, aż 149 zadeklarowało swoje uczestnictwo w wyborach parlamentarnych w roku 2023 (tabela 4).

Tabela 4

Liczba respondentów deklarujących swoje uczestnictwo w wyborach parlamentarnych w 2023 r.

Odpowiedzi	Tak	Nie	Nie wiem
Kobiety	103	26	25
Mężczyźni	46	5	8

Opis: liczbowe ujęcie deklaracji wszystkich respondentów o uczestniczeniu lub nieuczestniczeniu w wyborach parlamentarnych w 2023 roku (opracowanie własne).

Przekłada się to na 70% osób deklarujących swoje uczestnictwo w tegorocznych wyborach. Dzieląc potencjalną frekwencję na płeć, wyniki przedstawiają się następująco:

- 66% kobiet uczestniczących w badaniu chce wziąć udział w wyborach, 16% nie chce, natomiast 18% nie wie, czy weźmie udział;
- 78% mężczyzn uczestniczących w badaniu chce wziąć udział w wyborach, 8% nie chce, natomiast 14% nie podjęło jeszcze decyzji.

Odpowiedź na kolejne pytanie również była zaskakująca, ponieważ aż 85% wszystkich respondentów odpowiedziało, że ich rodzice regularnie biorą udział w wyborach. Odpowiedź pozytywną na to pytanie oddało 181 osób, co oznacza, że spośród respondentów tylko 32 osoby pochodzą z rodzin, bądź środowisk, które nie uczestniczą w wyborach regularnie.

Bardzo ciekawym pytaniem, pod kątem wyników, było to odnoszące się do wpływu poglądów rodziców na głos oddany przez uczestników badania w wyborach. Spośród osób, które pozytywnie odpowiedziały na pytanie związane z uczestnictwem w tegorocznych wyborach ($n = 149$), negatywną odpowiedź odnoszącą się do wpływu rodziców wskazało 118 osób. Starając się zinterpretować niniejszą odpowiedź należałoby odwołać się do dwóch skrajnych zagadnień. Wskazanego na początku rozwoju psychicznego i socjologicznego spojrzenia na samo zagadnienie wpływu środowiska na podejmowanie decyzji (Berezińska, 2014, s. 14; Aleksiejuk, 2015, s. 166–170).

Na gruncie psychologicznym, związanym z badaniami nad adolescentami wyraźnie widać, że osoby w tym okresie determinuje poczucie potrzeby budowania własnej tożsamości. Jest to tożsamość budowana na wielu różnych poziomach: emocjonalnym, społecznym czy osobowym (Bereźnicka, 2014, s. 39). Niniejsze poszukiwania własnej tożsamości wiążą się z tzw. etapem buntu. Pierwszy etap przejawia się wśród młodzieży w wieku 9–13 lat, natomiast drugi w wieku 16–19 (*Bunt nastolatków*, 8.05.2023; Bereźnicka, 2014, s. 105). Stąd, nie jest zaskakujące, że respondenci odpowiadali w ten sposób. Niemniej, nie jest to działanie,

które może wykluczyć potencjalny wpływ środowiska rodzinnego na podejmowane decyzje wyborcze. Wychowanie dziecka w rodzinie pozostawia w nim ślad w postaci wzorców zachowań, czy też afirmacji podobnych wartości co rodzice (Nikołajew, Leśniewska, 2013, s. 138–141). Dlatego, mimo deklaracji o braku wpływu rodziców na oddany przez adolescenta głos jest wyraźny, to mimo wszystko jest wątpliwy.

Dyskusja

Jak wskazaliśmy na etapie operacjonalizacji badania postawiliśmy następujące wstępne hipotezy badawcze:

Hipoteza 1. – Najmłodsza grupa wyborców nie posiada ugruntowanej wiedzy społeczno-politycznej, myli pojęcia, nie zna kontekstów historycznych związanych z polską polityką oraz nie potrafi wymienić najważniejszych osób w państwie i jednostek samorządu terytorialnego.

Hipoteza 2. – Grupa badawcza osób w wieku od 17 do 19 r.ż. nie podejmuje kroków do zapoznania się ze sprawami związanymi z tzw. bieżącą polityką. Wykazuje zainteresowanie szczątkowe w ramach zagadnień, które ją interesują.

Hipoteza 3. – Osoby biorące pierwszy raz udział w wyborach, czyli adolescenti posiadają bardzo mocne przekonanie o tym, że nie należy ich zachęcać do zainteresowania się polityką, ponieważ traktują zabiegi tego typu jako przymus.

Hipoteza 4. – Najmłodsza grupa wyborców mimo wszystko deklaruje wysoki poziom uczestnictwa w wyborach, mimo niedociągnięć na poziomie wiedzy.

Hipoteza 5. – Jeżeli już najmłodsza grupa wyborców decyduje się na pozyskiwanie informacji z zakresu społeczno-politycznego korzysta z mediów społecznościowych, odrzucając całkowicie przekaz pochodzący z mediów tradycyjnych.

Pierwsza hipoteza została częściowo potwierdzona, mimo iż sumarycznie odpowiedzi prawidłowych było więcej niż fałszywych. Stosunek, to tylko 51,5% odpowiedzi prawidłowych wśród kobiet i 60,5% wśród mężczyzn biorących udział w badaniu nie jest zadowalający, mimo niskiego poziomu trudności ankiety. Ponadto odpowiedzi, które padały w pierwszym pytaniu otwartym nie świadczą o ugruntowanej znajomości pojęć. Niemniej skala udzielonych odpowiedzi nie pozwala jednoznacznie niniejszej hipotezy potwierdzić.

Druga hipoteza została częściowo potwierdzona. Najmłodsza grupa wyborców jest wewnętrznie podzielona w zakresie postaw wobec spraw polityczno-społecznych. Problem ten pojawia się w różnych aspektach niniejszych badań. Jedna część respondentów, zdecydowanie większa niż druga, nie podejmuje starania, by pozyskiwać wiedzę polityczną. Nie wykorzystują mediów społecznościowych (TikTok, Instagram, Facebook, Twitter (X), YouTube), ani mediów tradycyjnych (radia, telewizji i gazet) w celach zdobywania wiedzy politycznej, dotyczącej chociażby sytuacji bieżącej. Druga grupa (mniejsza) wykazuje się zainteresowaniem kwestiami społeczno-politycznymi. Wykorzystuje w tym celu media społecznościowe (najczęściej TikTok i Twitter (X)), co potwierdza hipotezę 5., jednocześnie rezygnując z mediów tradycyjnych. Hipoteza została potwierdzona częściowo, ponieważ mimo wcześniejszego negatywnego podejścia wobec grupy badawczej, w zakresie jej zainteresowania polityką i pozyskiwania wiedzy okołopolitycznej, udało się znaleźć grupę podchodzącą do tego zagadnienia pozytywnie.

Trzecia hipoteza została również częściowo potwierdzona. Analizując odpowiedzi respondentów udało nam się wydestylować dwa podejścia w kwestii zachęcania rówieśników do zainteresowania się sprawami politycznymi. Pierwsze można określić jako postawę aktywną wobec problemu proponując rozwiązania, które miałyby na celu poprawę wiedzy i partycypacji adolescentów w sprawy społeczno-polityczne. Drugie wiązało się biernością, o czym świadczą sformułowania w postaci „[...] nie należy zmuszać”; „nie trzeba zachęcać [...]”. Traktujemy niniejsze sformułowania jako przyczynek do podjęcia późniejszych badań w zakresie percepcji młodzieży na kwestie społeczno-polityczne i ich stosunku wobec zaangażowania społecznego, ponieważ wskazane w kwestionariuszach stanowiska świadczą o pogłębiającej się alienacji społecznej wśród badanej grupy (Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015, s. 21–22). Czwarta postawiona przez nas hipoteza została potwierdzona, mimo iż była stawiana wbrew intuicji badawczej. Mimo niskiego poziomu wiedzy, w ujęciu holistycznym, badana najmłodsza grupa wyborców wyraża swoją chęć wzięcia udziału w wyborach.

Podsumowanie badań, wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone przez nas badanie mimo braku waloru reprezentatywności (n = 213) daje obraz najmłodszej grupy wyborców (adolescentów) z Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni, którzy

pierwszy raz będą uczestniczyć w wyborach w sposób czynny w 2023 roku. Jest to grupa skrajnie podzielona. Duża część respondentów nie posiada wiedzy społeczno-politycznej, ani nie wykazuje zainteresowania sprawami bieżącymi. Tylko niewielka część spośród osób badanych posiada niniejszą wiedzę oraz interesuje się sprawami okołopolitycznymi. Mamy w tym przypadku problem zjawiska alienacji politycznej, która ma charakter negatywny (Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, 2015, s. 22).

W ramach rekomendacji możemy odnieść się do dwóch kwestii: badawczej i edukacyjnej. Na polu badawczym należałoby przeprowadzić kolejne badania, tym razem odnoszące się do percepcji młodzieży na kwestie społeczno-polityczne i ich stosunku wobec zaangażowania społecznego oraz podjąć próbę przeprowadzenia kolejnych badań na tej samej grupie badawczej, z tym że po wyborach parlamentarnych w roku 2023, by zweryfikować jej uczestnictwo.

Na polu edukacyjnym rekomendujemy poszerzenie zakresu tematycznego przedmiotów pokroju wiedza o społeczeństwie o kwestie natury bieżącej, które będą związane ze znajomością podstawowych kontekstów politycznych i chociażby najważniejszych osób w państwie. Dodatkowo rekomendujemy również to, by podjąć starania na rzecz zorganizowania warsztatów edukacyjnych powiązanych z weryfikowaniem fake news (wynik wysokiego poziomu wykorzystywania mediów społecznościowych do pozyskiwania wiedzy o charakterze politycznym przez osoby zainteresowane) (Woźniak-Zapór, 2017, s. 105) oraz promowania samorządności wśród młodych (Atroszko, 2014, s. 104). W tym miejscu chcielibyśmy również podziękować gronu pedagogicznemu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni za możliwość przeprowadzenia badań. W szczególności chcemy podkreślić rolę Anety Opielskiej (nauczycielki przedmiotów: historia i wiedza o społeczeństwie), która była zaangażowana w proces budowy narzędzia badawczego i przeprowadzenia badania.

Bibliografia

- Aleksiejuk E. (2015), *Wpływ relacji rodzicielskich na wychowanie i kształtowanie się tożsamości dziecka*, Nova Socialna Edukacija Cloveka, s. 166–172.
- Atroszko B. (2014), *Wpływ szkoły na bierność polityczną ludzi młodych w Polsce*, „Świat Idei i Polityki”, tom XIII, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, s. 97–116.
- Bäcker R. (2016), *Metodologia badań politologicznych*, Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Warszawa.

- Bereźnicka M. (2014), *Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.
- Broszura *Czy młodzi Polacy głosują w wyborach do Parlamentu Europejskiego?*, https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/2618/Czy_mlodzi_glosuja.pdf?sequence=1, 8.05.2023.
- Bunt nastolatków*, <https://psychoterapiacotam.pl/bunt-nastolatkow/>, 8.05.2023.
- Dąbrowska-Prokopowska E., Nowacki G. (2020), *Młodzi, gniewni i zagubieni, czyli o aktywności politycznej pokolenia Z we współczesnej Polsce*, Trzeci Sektor, Fundacja Akademia Organizacji Obywatelskich, s. 64–79.
- Krzywosz-Rynkiewicz B., Zalewska M. A. (2015), *Aktywność obywatelska polskiej młodzieży w relacji do innych Europejczyków i w zależności od fazy adolescencji*, „Psychologia Rozwojowa”, tom 20, s. 11–23.
- Marzęcki R. (2020), *Młodzi ludzie mogą wnieść do polityki nową jakość. W 2023 roku mają ostatnią szansę*, <https://klubjagiellonski.pl/2020/09/15/mlodzi-mogawnieśc-do-polityki-nowa-jakosc-w-2023-roku-maja-ostatnia-szansę/>, 8.05.2023.
- Nikołajew J., Leśniewska G. (2013), *Podjęmowanie decyzji i osiągnięcie celów w życiu rodzinnym*, „Management and Business Administration. Central Europe”, vol. 21, nr 1(120), s. 137–144.
- Obuchowska I. (2002), *Adolescencja*, w: *Psychologia rozwoju człowieka*, red. B. Harwas-Napierała, J. Trempała, Wydawnictwo PWN, Warszawa, s. 163–201.
- Political Cognition Lab (2019), Raport *Wiedza polityczna i zainteresowanie polityką młodych Polaków. Analizy z pierwszej fali badania podłużnego: reprezentatywna próba młodych Polaków*, http://politicalcognition.psych.pan.pl/images/Raporty/Raport_zainteresowanie_i_wiedza.pdf, Polska Akademia Nauk.
- Rozwój psychofizyczny w okresie dojrzewania płciowego i dorastania*, <https://www.mp.pl/pacjent/pediatric/prawidlowyrozwj/rozwojspoleczny/75944,rozwojpsychospoleczny-w-okresie-dojrzewania-plciowego-i-dorastania>, 8.05.2023.
- Sears D. O., Levy S. (2008), *Rozwój polityczny w okresie dzieciństwa i w wieku dorosłym*, w: *Psychologia polityczna*, red. D. O. Sears, L. Huddy, R. Jervis, 55–100, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Siwko M. (2013), *Aktywność polityczna młodzieży w ujęciu teoretycznym*, w: *Młodzi i polityka*, red. M. Górka, J. Prokopiuk, Politechnika Koszalińska, Koszalin, s. 41–55.
- Szacki W. (2023), *Trwa wyborcza bitwa na partyjne mity. Nie muszą być prawdziwe. Na razie jest remis*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/22115-32,1,trwa-wyborcza-bitwa-na-partyjne-mity-nie-musza-byc-prawdziwe-na-razie-jest-remis.read>, 9.05.2023.
- Śledzińska K. (2012), *Hipokryzja i narracja symboliczna w polityce*, *Seminare. Poszukiwania naukowe* 2, s. 113–122.
- Śpiewak P. (2001), *Państwo bez obywateli*, „Tygodnik Powszechny”.
- Turska-Kawa B. (2016), *Nadzieja podstawowa i orientacja pozytywna jako predyktory zaangażowania politycznego młodych*, „Przegląd Politologiczny”, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, s. 7–20.

Woźniak-Zapór M. (2017), *Fake news – niebezpieczeństwo w mediach*, „Bezpieczeństwo: Teoria i Praktyka”, nr 4, Wydawnictwo Krakowskiej Akademii Nauk im. Frycza Modrzewskiego, Kraków, s. 99–108.

Zalewska A. M., Krzywosz-Rynkiewicz B. (2011), *Psychologiczne portrety młodych obywateli*, Wydawnictwo SWPS Academica, Warszawa.

Motivations to participate in parliamentary elections in 2023 on the example of students of the Complex of Technical and General Education Schools in Września

Summary

Poland's 2023 parliamentary elections are presented as the most important in more than 30 years. At the same time, public messages often emphasize the role of the young in the process of choosing a new direction for Poland. Contemporary political conditions, which are characterized by highly emotional political debate, influence the electoral decisions made by the youngest voters. The study addresses the issue of adolescents and their peripheral political knowledge, interest in politics and potential participation in the 2023 elections. The research group consists of students aged 17 to 19 from the Roman Abraham Technical and General Education School Complex in Września (n = 213). It turns out that the surveyed group is of an extremely unequal nature, on the one hand there are people with a high level of knowledge who are interested in politics, but on the other there are people in this group who are characterized by a lack of political knowledge. Despite such clear differences, most respondents declare their active participation in the October 2023 elections.

Key words: young people, motivation, elections, adolescence, social alienation, passive citizenship

Informacja o autorach

Zofia Jankiewicz [e-mail: zofjan3@st.amu.edu.pl] – studentka IV roku Prawa na Wydziale Prawa i Administracji UAM, asystentka radców prawnych w kancelarii. Zajmuje się prawem rodzinnym i opiekuńczym, szczególnie prawami dziecka i prawem administracyjnym. Interesuje się zagadnieniem rodzicielstwa w rozłączeniu i ujęciami polityczno-prawnymi w przekazach medialnych.

Mikołaj Sokolski [e-mail: miksok@amu.edu.pl] – student II roku SUM na kierunku filozofia (WF UAM), doktorant III roku w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych UAM. Zajmuje się historią myśli politycznej i społeczną filozofią personalistyczną. Interesuje się współczesnymi ujęciami personalistycznymi w rozwoju myśli społeczno-politycznej.